Ölüm Daha Güzeldi

Mehmed Niyazi

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 170
KÜLTÜR SERİSİ: 86

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-005-8

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1982
14. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5
Bağcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika No: 45103

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Bu kitabımla
onlara mezar taşları dikmek istemedim.
Tek dileğim,
ölümlerinden bir şeyler kurtarabilmekti.
Yazmaya başlayınca,
kasırgaya tutulan bir gazel yığınından ancak
birkaç yaprak yakalanabileceğini anladım.
Ama mâbedlerin yandıkları yerleri göstermenin de
görev olabileceğine inandığımdan
devam ettim.

Birinci Bölüm

Güneş, gün boyunca ortalığı kasıp kavurduktan sonra bahçelerde, ağaç altlarında bir sessizlik bırakarak karşıki tepenin ardına çekilmişti. Tahir, koyunları ağıla koymuş, eve doğru yürürken köy kahvesinin bahçesinde beş-on kişilik bir kalabalık hararetli hararetli konuşuyordu. Konuşmalarda bir telâş, olağanüstülük vardı; Tahir durdu. Köyün yaşlılarından Emin:

- Susun! diye bağırdı. Oğlum Hacı Musa, haberi bir daha oku.

Tahir, öğretmeni Hacı Musa'nın da orada olduğunu anlayınca gitmek istedi; fakat konuşmalardaki çekicilik onu bırakmadı. Gazetedeki haberi Hacı Musa yüksek sesle okumaya başladı.

"Azerbaycan Komünist Partisi Genel Sekreteri, Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin Başbakanı sayın Nerman Nermanof Moskova'da toplanan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Komünist Partileri Kurultayı'nda gerçekleri dile getiren bir konuşma yaptı. Konuşmasında Azerbaycan'daki okulların pek çoğunda Ermeniler'in öğretmenlik yaptıklarını belirttikten sonra kendi çocuklarımızı, kendi öğretmenlerimizin okutabilmesi için öğretmen okulları açılacağını söyledi. Ayrıca, Azerbaycan petrollerinde çalışan uzmanların Rus olduğunu, halkımızın daha fazla başarılar kazanması, iktisadî hamlelere girişebilmesi için, kendi çocuklarından bu uzmanların yetiştirilmesi gerektiğini, bu amaçla da okullar açılacağını sözlerine ekledi. Fakat Kurultay'ın bazı

delegeleri, bu sözleri ırkçı bulup protesto ettiler. Protestoları dikkate almayan sayın Nerman Nermanof, Zengibasar'daki kooperatiflerin birinde çalışan bayan Bozino'nun dilekçesini çıkarıp okudu. Dilekçesinde bayan Bozino "pis Türkler'in dilini bilmediği" gerekçesiyle bir başka yere tayinini istiyordu. Nerman Nermanof protesto edenlere karşı konuşmasını şöyle sürdürdü: "...Beni ırkçı olarak niteleyenler komünizmde milliyetçilik olmadığını iyi bilmelidirler. Azerbaycan'daki petrollerde mutlaka Rusların çalışmasını istemek milliyetçilikten başka nedir? Kooperatifte çalışan bayan Bozino ve onun gibiler halkıma "pis Türk" derlerse, halkımın da buna karşı koyması bir etki-tepki meselesidir. Eğer kooperatiflerimizde çalışacak memurları yetiştirmezsek, bayan Bozino'lar halkıma "pis Türk" demeğe devam edecekler; bu da halkların birlikte, barış içinde yaşamalarını yaralayacaktır. Halkların mutluluğuna inanmış ve bunu amaç bilmiş insanlar olarak kooperatiflerimizde çalışacak memurları, öğretmenleri, petrol ve diğer üretim konularında gerekli olan uzmanları yetiştirecek okulları açmayı planlamış durumdayız.. Bu planla partimizin amacına biraz daha yaklaşmış oluyoruz. Çünkü hepinizin bildiği gibi, partimizin değişmez ilkesi, halkların kendi kendilerini idare etmeleridir. Elbette bu idare işçi sınıfının elinde olacaktır..."

Emin:

- Aferin Nerman Nermanof'a, dedi.

Masaya yumruğunu vuran Nazım:

- Bu sözlerle aferin alamaz , diye karşılık verdi. Onları bu topraklara o davet etti. Kurultay'da üç-beş cümle söylemekle günahlarının kefaretini ödeyemez.

- Bunda yalnız onun suçu yok, diye söylendi Emin. Hepimiz kabahatliyiz! Öğretmenimiz, din adamımız, subayımız, hepimiz! İlk çalışmalara, "çocuksu hevesler" diye göz yummadık mı? Belli bir güce kavuşunca, "gelin, bizi kurtarın!" dediler, onlar da geldiler.

Sigarasını tüttüren Reşit Yusuf, ak sakallarını sıvazladıktan sonra:

- Onlar öyle kolay kolay gelemezlerdi, diye yakınarak söze başladı. Türkiye'deki kardeşlerimize dua etsinler. Bize, "Kızılordu buradan geçip, Türkiye'deki kardeşlerimize yardım edecek!" dendi. Biz de silahlarımıza sarılmadık. Onlar da gelip kolayca yerleştiler. Elbette ki petrollerimizi işletecek, ürettiğimiz malları ucuz ucuz götürecek, bize de "pis Türk" diyecekler. Ağlarını her yere kurdular; sök sökebilirsen artık. Ne el yeter, ne güç!

- Biz gafildik, dedi Nazım, suçlayan bir sesle. "Buradan geçip, Türkiye'deki kardeşlerimize yardım edecekler!" diyen Nerman Nermanof ve arkadaşlarıydı. Hele o "demokratik düzen için dış destek sağlıyoruz." yalanına ne buyrulur? Nerman Nermanof ve arkadaşları onların gelip, topraklarımıza yerleşeceklerini biliyorlardı. Bir iktidar uğruna vatanı satmak buna derler. Nerman Nermanof şimdi başbakan! Neyin, kimin başbakanı acaba? Hiç düşünüyor mu? Evet çoğumuz suçluyuz ama gafildik; bundan dolayı da bağışlanabiliriz. Nerman Nermanof ve arkadaşları onların gerçek amaçlarını bildiklerinden bağışlanamazlar.

Karanlık iyice bastırmıştı. Tahir eve doğru yürümeye başladı. Duyduklarına bir anlam veremiyordu. Nerman Nermanof nasıl kötü bir insan olurdu? Onları kurtaran Lenin'in, Stalin'in en yakın arkadaşıydı. Varlıklarını, özgürlüklerini onlara borçlu değiller miydi? Ruslar nereleri işgal etmişlerdi? Emperyalistlere, sömürücülere karşı yurtlarını kurtarmamışlar mıydı? Bütün halkların özgür, eşit olduklarını öğretmenleri söylemiyor muydu?

Eve geldiğinde Zeynep Ana tavada yağ eritiyordu.

- Ana, dedi, Nerman Nermanof. Rusları buraya çağırmış, bu hainlikmiş! Doğru mu?

Zeynep Ana işin ciddiyetini belirten bir tavır takınarak:

- Nereden duydun? diye sordu.

- Kahvenin bahçesinde Hacı Musa, Mirza, Reşit Yusuf, Emin Emmi'ler konuşuyorlardı.

- Oğlum bunları unut! Okulda ne öğretiyorlarsa, onları öğren; soranlara da onları söyle. Zamanla herşeyi daha iyi anlarsın. Bu duyduklarından sakın kimseye söz etme. Kimin ne olduğu belli değil. Bugün dost bildiğin, yarın düşman olur.

*
* *

Sabahtan beri yonca biçen Zeynep Ana orağını yanına koymuş, dinleniyordu. Bakışlarını koyu yeşil tepelerde, ufka yaslanmış dağlarda gezdirdikten sonra eline aldığı çalıyla toprağı eşelemeğe başladı. Her yalnız ânını kollayan hayalinin ona yaklaştığını hissediyordu. Gözlerinin önüne kocası Kerim, çocukları Tahir, Hatun geldi. Bir duyarlık sarıverdi onu. Sık sık söylediği ağıtlardan biri dudaklarından gene dökülüyordu:

Su da yandı
Sel geldi su dayandı
Aşk odu beni yaktı
Su serptim o da yandı.

Sesinde, insanı yüreğinden yakalayan, ona derinliğini duyuran bir hüzün vardı.

Başörtüsü ile yüzünü, gözlerini kuruladı. Daha fazla duygulanmak istemiyordu; âniden Tahir veya Hatun gelebilir, gözlerini yaşlı görebilirdi. "Bismillah" deyip ayağa kalkarken kulağına bir ses çarptı.

- Zeynep Anaaa! Zeynep Anaaa!

Çevresine bakınınca karşıdan Hacı Musa'nın çağırdığını farketti. Ona doğru yürümeye başladı. Hacı Musa, "Zey-

nep Ana, Zeynep Anaaa!" diye hem bağırıyor, hem de ona doğru koşuyordu. Kuşkulandı, adımlarını hızlandırdı.

- Ne var Hacı Musa?

- Nerman Nermanof öldü, Zeynep Ana!

Adımlarını yavaşlattı; acı bir gülümseme terli yüzüne yerleşti. Hiçbirşey düşünmüyor, herhangi bir yorum yapmayı da gereksiz buluyordu.

Aralarındaki uzaklık azalınca Hacı Musa kesik kesik anlatmaya başladı.

- Moskova'dan gelirken uçak ateş aldı. Pilot atlayıp kurtuldu. Nerman Nermanof uçakta yanarak öldü. Radyo yayını durdurdu; yas müzikleri çalıyor, aynı haberi devamlı tekrarlıyor.

Telâşsız, pürüzsüz bir sesle:

- Ne o oğlum, çok üzüldün galiba? dedi.

- Yok üzülmedim; fakat, beklenmeyen bir haberin etkisiyle şaşırmış gibiyim. Belki de daha fenasının başımıza geleceğinden endişeleniyorum.

- Daha fenası olup da ne olacak? Bir kuru canımız var! O bizden çok onlara lâzım. Biz çalışalım ki onlar bey gibi yaşasınlar. Haydi kahvenin bahçesine gidip radyo dinleyelim. Bakalım neler oluyor.

Hacı Musa, kendinin de anlam veremediği bir telâşa kapılmıştı. Oysa yanında sakin sakin yürüyen Zeynep Ana'nın ne kadar soğukkanlı bir hali vardı.

Zeynep Ana tavrında herhangi bir değişiklik yapmadan:

- Evlâdım, çocukların yanında biraz temkinli davransanız iyi olur, dedi. Temkin, korkaklık değildir. Dün akşam Tahir, "Nerman Nermanof hainmiş. Rusları vatanımıza çağırmak hainlikmiş, doğru mu?" diye bana sordu. Kimden duyduğunu sorunca, kahvenin bahçesinde sizleri dinlediğini söyledi. Henüz çocuktur; aklı ermez, dost sandığı birisine de bunları söyler, gereksiz yere başımıza dert açar.

- Haklısın Zeynep Ana.

Kahvenin bahçesine geldiklerinde köyün ihtiyarlarının pek çoğu oradaydı. Duruşlarından, susmalarından, gözlerinin seğirmelerinden hepsinin de tedirgin olduğu belliydi. Radyo yas müziği çalıyor; sık sık bugün saat on beş sularında Moskova'dan dönerken düşen uçakta Nerman Nermanof'un yanarak öldüğünü söylüyor; bazen de pilotun paraşütle atlayıp kurtulduğunu ilâve ediyordu.

Bir ara tok sesli bir spiker Nerman Nermanof'un hayatını anlatmaya başladı. Onun emperyalistlere, ağalara, egemen güçlere karşı büyük savaşlar verdiğinden, yurdunu yabancılardan, düşmanlardan temizlediğinden, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne bağlılığından sözediyordu.

Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu; herkes kulak kesilmişti. Göz göze gelenler, "ne olacak" diye bakışıyorlardı.

Zeynep Ana, radyo yas müziğine başlayınca, Reşit Yusuf'a sordu:

- Ne diyorsun?

Reşit Yusuf "sormak için beni mi buldun?" dercesine baktı.

- Ne diyeyim kızım?

- Bir şeyler söyle, köyün ileri geleni olmak kolay değil.

Reşit Yusuf bulanık bakışlarını çevredekilerde gezdirdikten sonra Zeynep Ana'ya çevirdi; "çok zorlama" der gibiydi.

Zeynep Ana umursamaz bir tavırla:

- Aramızda ne yabancı, ne de çoluk çocuk var. Ne düşünüyorsan söyle, dedi.

- Ne bileyim kızım?... Moskova'da yapılan son kurultayda çeşitli dallarda okullar açacağını söylemiş, bazı delegeler tarafından ırkçı olarak yuhalanmıştı. Belki de...

Cümlesinin sonunu getirmeden sustu. Zeynep Ana Reşit Yusuf'un sözünü tamamladı:

- Belki de suikasttir! -Biraz durduktan sonra kahırlı kahırlı devam etti - Ruslar kendi milletine yâr olmayanın, bir

başka millete yâr olmayacağını gayet iyi bilirler. İhanette kumara benzer bir tat vardır; birincisini işleyen, ikincisinden kendini kurtaramaz. Bu gerçeği iyi bildiklerinden onun cezasını verdiler. Bu günü de yas ilân ederler; hepimize yas tuttururlar. Onlarca da hain olan Nerman Nermanof'u okullarda çocuklarımıza "yurtsever" olarak okuturlar. Güçlü onlar, oyunu istedikleri gibi oynatırlar.

Zeynep Ana'nın açık konuşmasından cesaret alan Nazım:

- Haklısın kızım, haklısın, dedi. Bir kere kapana kıstırıldık; isteklerine boyun eğeceğiz.

Çoluk çocuk toplanmaya başlayınca sustular. Radyoda bazen yas müziği çalınıyor, bazen de spiker Nerman Nermanof'un hayatından parçalar anlatıyor, akşamın karanlığı Çöllümihmandar köyüne yürekleri kuşkulara boğarak iniyordu.

*

* *

Sonbaharın hüznü yüreklere yerleşiyordu. Toprak bütün canlılığını yitirmiş, baharın o esrarengiz hazırlıklarını bir daha ele geçiremeyecek bir durgunluğa bürünmüştü. Rüzgâr yaprakların son direncini kırıyor, tabiat yeşillikten arınıp bir bozluğa gömülüyordu.

Keder yüklü bulutlar gökyüzüne kurşun gibi demir atmışlardı; zaman zaman ağarıyor, zaman zaman kararıyor; fakat bir türlü silinip gitmiyorlardı.

Kararsızlık, şaşkınlık Çöllümihmandar köyünün insanını da iyiden iyiye sarmıştı. Bir sır saklamak, bir şeyler söylemek isteği mizaçlarından bir parça haline gelmişti.

Nasıl gelmesindi? Yeni iktidar kuralları kesinkes uyguluyordu. Sanki herkesin dünyasında çelik bir pençe dolaşıyor; her şeyi düzenliyor, yerli yerine koyuyordu. Duvarlar delik deşikti; her konuşulan Zengibasar'a ulaşıyordu...

*
* *

Bir sabah Çöllümihmandar'ı acı bir feryat uyandırdı: Yadigâr'ın sesi bütün köyü sallıyordu. Bayılıyor, "Hacı Musam" çığlıklarıyla kendine geliyordu. Kocası, ocak başında sık sık soluyor, devamlı sigarayı sigaraya ekliyor, köklü öksürüklerle gözyaşları boşanıyordu.

Olayı öğrenen evine kapanıyordu. Yıllardan beri kendi köyünde öğretmenlik yapan Hacı Musa'nın ağır bir sözünü hiç kimse duymamıştı. Yadigâr'ın sesi yükseldikçe bütün sevimliliğiyle Hacı Musa çığlık çığlık bölünen bakışlarda şekilleniyordu.

Kapalı olan okulun bahçesinde toplanan öğrenciler, çantalarını yanlarına koymuş, büyük bir facia yaşar gibi titriyor, "şimdi ne olacak?" sorusuyla bakışıp burun çekiyorlardı.

Niçin, nereye götürüldüğünü bilen yoktu. Ardını aramak kimin haddineydi! Aynı kaderin pençesinde bulurdu kendini!

Akşam karanlığıyla bir fısıltı düştü duvar diplerine. Diller değil, muhayyileler konuşuyor, kimi "kurşuna dizilecek!", kimi "ipe çekilecek!" diyordu.

Birden bastıran kar sanki lif lif bir hüzün dokuyor;bu hüzün Çöllümihmandar'ın genç ve ihtiyarlarını düştükleri felâketin avucunda bir başka türlü yoğuruyordu.

Bütün köy uykuya dalarken Yadigâr'ın boğuk feryatlarına lapa lapa kar yağıyordu.

Bütün ülke gibi Çöllümihmandar da zorlu bir kış geçiriyordu.

*
* *

At binen, silah kullanan, hiçbir güçlüğü, önemsemeyen Zeynep Ana son aylarda çoğunlukla durgun ve düşünceli görünüyordu. Lisenin son sınıfında olan Tahir eve her gelişinde annesini bu halde buluyor, hasta olup olmadığını soruyor, Zeynep Ana da hep aynı bakışlarla "iyiyim oğlum" diyordu.

Zeynep Ana'nın bu durgunluğu Hatun'u da etkilerdi; ateş parçası gibi Hatun, sevincini yitirir, boynunu büker, onun yanında sessiz sessiz otururdu.

Hiç gereği yokken Zeynep Ana'nın koyunlarını götürüp, ucuz pahalı demeden Kooperatif'e satması Tahir'i iyice kuşkulandırmıştı. Geçimlerinin önemli bölümünü bu koyunlardan sağlıyorlardı. "Niçin sattı? Yatağa düşmek üzere olduğunu mu hissediyor acaba?" diye içinden geçiriyor, bir felâketin eşiğindeymiş gibi telâşlanıyordu, Bu telâşlı anlarında evden çıkıp giderdi. Yapacağı başka bir şey yoktu; annesince hissedilen, kendince meçhul bir kadere boyun eğmek zorundaydı.

*

* *

Bir gün Zeynep Ana çevre köylerin birinden bir at satın alıp eve getirdi. Tahir buna bir anlam veremedi; bir atları vardı, buna niçin gerek duymuştu annesi? Tahir'e:

- Bin bakalım oğlum, dedi.

Tahir binince at şaha kalktı; dizginini çekti.

Zeynep Ana:

- Sür, dedi.

Dizginini koyuverip atı mahmuzladı. Köyün içine doğru süzülürken arkasından bakan Zeynep Ana, "artık ölsem de gam yemem" düşüncesiyle gülümsedi.

Belinden eğilerek bir kırık çizgi meydana getiren Tahir üzengilere basıp ayağa kalkmıştı. Uzun yelesi savrulan at koştukça açılıyordu.

Köyün üstündeki tepeye gelince atı durdurup baktı; yemyeşil ağaçların, bahçelerin arasında evlerin çatıları parlıyordu. Batıdaki dağların uzayan gölgeleri Çöllümihmandar'ı akşamın karanlığına boğmaya hazırlanıyordu.

Eve dönüşü okulun yolundan oldu. Babasının kurşunlandığı çınarın altına geldiğinde ortalığı tül tül bir karanlık kaplamıştı; ince bir yel çimenleri, ağacın yapraklarını okşuyordu. Kimsesizlik doldu içine; bir titreme vücudunu yalayıp geçti. Atı olduğu yerde döndürdü; sanki kaderinden kaçıyormuşçasına mahmuzladı.

Atı ahıra bağladı; eğerini indirip keçesini sararken şimdiye dek pek üzerinde durmadığı, "Anam bu atı niçin aldı?" sorusu zihnine iyice yerleşti; fakat annesine nasıl sorardı?

Eve geldiğinde Zeynep Ana ocak başına çuval sermiş, tüfeklerden birini sökmüş, temizliyordu. Hatun da yanında oturuyordu; gene boynu bükük, gene mahzundu. Zeynep Ana başını kaldırmadan:

- Nasıl, hoşuna gitti mi? diye sordu.

- Çok güzel, yıldırım gibi bir şey. Zeynep Ana tüfeği sildikten sonra bütün parçalarını birer birer gözden geçirerek taktı. İşaretle:

- Yanıma yaklaş, dedi.

Tüfeğin mekanizmasını çekip, tekrar ileriye sürdü.

- Mekanizmaya avucunun içiyle şöyle vurup kendine doğru çekeceksin. Gene aynı şekilde vurup ileriye süreceksin. Çekip sürdüğün zaman boş kovanı dışarıya atar ve yeni bir fişeği namluya sürer. Erkek evlât ata iyi binmeli, silahı iyi kullanmalı. Al bakayım.

*

* *

Doğu ufkuna kızıl bir dil uzanırken ana-oğul silahlarını kuşanmış, eşkin bir yürüyüşle atlarını ırmağa doğru sürüyorlardı.

Irmakta atlarını sulayıp bir solukta karşıki tepeyi aştılar. Vâdilerde, derelerde, orman aralarında devamlı yol alıyorlardı. Atlarının ağızları salkım saçak köpürmüş, boyunları terlemişti. Ama durmadan mahmuzluyorlardı.

Güneş bir mızrak boyu yükselmişti. Tahir, Zeynep Ana'yı arkadan tâkip ediyordu. Bazen değişik hayallere, bazen çevresine dalıyordu; yeşilin her çeşidi, bütün güzellikler iç içeydi. Canlı, insanı baştan çıkaran bir neşenin içinde kaynaşıyordu ormanlar, dereler.

Atları ağaçlara bağlayıp torbalarını taktılar. Tüfeklerini bir ağaca yasladılar, Zeynep Ana atının heybesinden çıkardığı bohçayı bir ağacın dibine serdi; bazlama, peynir, yağ, birkaç tane de elma vardı bohçada. Yemeğe başladılar; Zeynep Ana arada bir konuşuyordu.

- Erkek evlâdı kızdan farklıdır. Dağda, bayırda kurtlara yem olabilir. Kahpece öldürmeler çoğunlukla onlar içindir. Ata iyi binmeli, iyi silah kullanmalı; başına her hal gelebilir çünkü. Bu yaşlarda bunları öğrenmelisin. Bunları şimdi öğrenmezsen, ilerde öğrenmen çok güç olur. Yarın bunlara muhtaç olursun; kullanamazsan adın korkağa çıkar. Erkeğin korkağı kadar sevimsiz yaratık yoktur!..

Tahir'in günlerce süren tâlimi bu sözlerle başladı. O, güneşin altında terlerken Zeynep Ana da gölgede kara kara düşünüyordu. Bunlara ne gerek vardı? Bu dünya herkese yetecek kadar genişti; Mevlâ her şeyi yerli yerince yaratmıştı. Atalarından kalan topraklarda ne günler yaşıyorlardı? Şimdi ise onları sonu bilinmeyen olaylar bekliyordu. Anılardan, mezarlardan kopmak da ayrı bir dertti; dayanılacak gibi değildi.

*
* *

Kapı yumruklanmıştı; fakat uyandığında ne el, ne de

bir ayak sesi vardı. Karanlığa hâkim olan gecenin sessizliğiydi; her şeyi duyuracak cinsten bir sessizlikti bu. Uykuya dalarken Zeynep Ana'nın kapısı açılıp kapandı. Tahir yatağından:

- Ne oluyor ana? diye seslendi.

- Bir şey yok, köpek kapıya vurdu.

Kulağına gelen sesten dış kapının açıldığını fark etti. Bir fısıltı kulağına çarpar gibi oldu. Kulak kesildi; hiçbir şey duyamadı. "Hayal görüyorum" diyerek yan döndü; zaten uykudan tam sıyrılamamıştı; tekrar daldı.

"Çocuk değildi artık; liseyi de bitirmişti. Ama bu işin şaka kaldırır yanı yoktu. Küçük bir tedbirsizlik hepsini ölüme sürüklerdi..."

Bu düşüncelerle karanlıkta iki çift göz birbirini arıyordu. Buluşup buluşamadıklarını pek kestiremediler; özlem de dindiremediler; ama anlaştılar. Aslında bu bir anlaşma değildi; çünkü Mihmandarlılar'ın son sözü Azim'e aitti; haberci sadece onun emrini getirmişti.

*

* *

Her şeyi yumak yumak bir sessizlik sarmıştı. Evler, ağaçlar, yollar bu sessizlikte bir başka şekil almış, derin ayrılıklara gömülmüşlerdi. Oynaşan, hırlaşan köpekler duvar dipleri, kuytu yerler bulmuş, başlarını ön ayaklarının arasına koymuşlardı. Bu yollarda çığlık çığlığa koşan çocuklar, bu bahçe ve bu evlerin sahipleri, emeklerini bu topraklara katan pîr-i fâniler, beli iki büklüm nineler sanki bilinmez ülkelere göçmüşlerdi.

Zeynep Ana'nın başucundaki saatin saniyeleri devamlı işliyor, her saniyenin nabzında meçhuller atıyordu. Zeynep Ana'yı uyku tutmuyordu; yıllardan beri süregelen acılarına bir yenisi daha ekleniyordu. Bakışları ıslaktı; boğazındaki

düğümü eritip, bir türlü yok edemiyordu. Gelin oluşunu, umutlarını, hâne olmak için didinmelerini hatırlıyordu. Ne kadar mutluydular; ne kadar umutla doluydu günleri!... Yaşadıkları sosyal bir depremdi sanki. Ama ilk yıllarındaki korkulu günler onları mutluluktan, umutlardan; ayırmamıştı; herkesin başına gelen düğünle bayramdı çünkü. Kocasının vurulmasından sonra kendine ait ne mutluluk, ne de umut kalmıştı; bunlar artık oğlu Tahir'e, kızı Hatun'a aitti. Yeni kuracağı hayat ona ne verebilirdi? Ucu bucağı belli olan hayat onun için hangi sırları taşıyabilirdi? Ama çocukları bu hayatta yerlerini bulabilirlerdi.

Zaman yaklaşıyordu; "Bismillâh" diyerek yatağından kalktı. Ayakta duramayacağını sandı; yüreği eriyor gibiydi. Fakat bakışları uykunun kollarındaki Hatun'a kayınca içinde bir güç buldu. Abdest alıp namaz kıldı. Bu namazı niçin kılmıştı? Oysa sabah namazına çok daha vakit vardı. Ama içinden gelmiş, bu isteğin üzerinde hiç düşünmeyerek kılmış ve sanki çelikten bir zırh kuşanmıştı.

Hatun'un yanına geldi; onu okşayarak uyandırdı.

- Ne var ana?

- Kalk kızım giyin, akrabalara gideceğiz.

Hatun yatağından kalkınca başucunda siyah noktalı entarisini, yazmasını, çoraplarını gördü.

- Bunları giy, yatmadan önce hazırlamıştım.

Diğer odaya geçti; camdan dökülen yıldızların ışığında Tahir'in buğday renkli yüzü uykunun derinliklerinde ışıldıyordu. Uzun kirpikleri yayılmış, dudakları hafifçe aralanmış, bir kolunu yorganın dışına çıkarmış, avucunu yummuştu. Onu mümkün olduğu kadar sessiz uyandırmaya çalıştı.

- Kalk oğlum, Türkiye'ye geçeceğiz.

- Nasıl ana?

Sesini iyice alçaltarak:

- Kalk oğlum, diye tekrarladı. Hiç belli etme, Hatun